

Strategická revize obrany České republiky

V poslední době se výrazně zvyšuje intenzita jednání směřujících k výstavbě evropské bezpečnostní a obranné struktury na bázi Západoevropské unie (WEU), respektive Evropské unie (EU), což spolu s dynamikou vývoje na mezinárodní vojensko-politické scéně i vnitřního vývoje Aliance nepochybně vyvolalo potřebu reflexe v adekvátní aktualizaci základních strategických bezpečnostních dokumentů České republiky. Proto bylo na základě usnesení Bezpečnostní rady státu z prosince loňského roku přistoupeno k novelizaci „Bezpečnostní strategie ČR“ a „Vojenské strategie ČR“ a následně rozhodl ministr obrany o provedení tzv. strategické revize obrany České republiky (SRO).

* * *

Důvodem novelizace obou uvedených základních bezpečnostních dokumentů je tedy především potřeba reflektovat aktuální vývoj událostí v oblasti vnějšího bezpečnostního prostředí, ke kterým došlo od jejich vydání na jaře roku 1999. V prvé řadě se jedná o náš vstup do NATO, ke kterému došlo dva měsíce poté. Následně na washingtonském summitu Aliance zrevidovala svoji strategickou koncepci a Spojenými státy bylo iniciováno přijetí programu zaměřeného na zvýšení kvality a kapacity vojenských schopností, tzv. iniciativa v obranných možnostech (DCI - Defence Capability Initiative).

„Bezpečnostní strategie ČR“ a „Vojenská strategie ČR“ představují podstatnou část onoho v poslední době často zmiňovaného „politického zadání“ pro další výstavbu ozbrojených sil země, a je proto logické, že rezort obrany musí následně přijmout obdobné strategické opatření, které vytvoří podmínky pro plnění tohoto zadání odpovídající aktualizací cílů, úkolů, priorit i konkrétních plánů jeho dalšího vývoje. Tímto opatřením je právě strategická revize obrany ČR.

V odborných kruzích byl před jejím zahájením často diskutován název, rozsah i horizont řešení. Připouštíme, že název z hlediska českého významu jednotlivých pojmů, kterými je tvořen, může vyvolat jiné představy o opatření, které se za ním skrývá. Tento název totiž vznikl překladem britského „Strategic Defence Review“, tj. opatření, které bylo realizováno v letech 1998-1999 (v trvání jednoho roku), po nástupu labouristů do vlády, a které se pro nás stalo základním metodologickým modelem. Zde je třeba podotknout, že obdobná opatření periodicky (např. USA jedenkrát za čtyři roky) nebo dle aktuální potřeby provádí nebo v nedávné době provedla řada členských zemí NATO, a že jsme v přípravě naší SRO prostudovali příslušné materiály nebo absolvovali potřebné tematické konzultace. Kromě toho využijeme i nabídnutou trvalejší konzultační pomoc jak ze strany expertů NATO, tak zejména expertů z MO Velké Británie, USA, SRN a Holandska. Základní charakteristiku naší strategické revize obrany se pokusíme stručně popsat v následujících odstavcích.

➤ Důvody provedení strategické revize obrany

Hlavní a objektivní důvod, vedoucí k rozhodnutí uskutečnit SRO, byl v podstatě objasněn v úvodním odstavci. Je jím potřeba reagovat adekvátně na novelizaci základních bezpečnostních dokumentů, respektive měnit se bezpečnostní prostředí a požadavky z něho vyplývající pro další rozvoj obrany země.

Druhým, a myslíme neméně podstatným, subjektivním důvodem, je neuspokojivý stav v mnoha oblastech rezortu, volající v první řadě po provedení jakési inventarizace formou komplexního zhodnocení. To by mělo nejen konstatovat, ale i odhalit příčiny a nastínit v některých případech i radikální opatření k řešení zpravidla kumulovaných problémů. Ty jsou v mnoha oblastech stále častějším terčem kritiky nejen ze strany sdělovacích prostředků.

Cíle strategické revize obrany

Stanovení cílů revize musí logicky vycházet z výše uvedených důvodů jejího provedení. Zde by bylo vhodné malé odbočení do výkladu slova revize - „přezkoumání něčeho za účelem úpravy, změny, zlepšení apod.“. V případě SRO je výraz „přezkoumání“ chápán ve smyslu porovnání s něčím - to jest žádoucím stavem. V oblasti zabezpečení obrany země je nutno žádoucí stav nejprve na základě „politického zadání“ vymodelovat a poté řešit otázku, zda stávající ozbrojené síly země a jejich schopnosti těmto požadavkům odpovídají. Současně je však nezbytné přihlídnout k předpokládaným zdrojovým (zejména finančním) omezením.

Hlavním výsledkem revize by tak měl být návrh cílového stavu ozbrojených sil, optimálním způsobem zabezpečujících dané politické zadání při predikovaných disponibilních zdrojích. Nedílnou součástí výstupu ze SRO však musí být i plán dosažení tohoto stavu - tzv. **akční plán výstavby ozbrojených sil**. Zde budeme samozřejmě vycházet z již schválené „Koncepce výstavby rezortu obrany do roku 2004 s výhledem do roku 2009“. Tento dokument však vznikl ve stejné době jako stávající „Bezpečnostní strategie ČR“ a „Vojenská strategie ČR“, a proto již vyžaduje jistou aktualizaci. Tato aktualizace bude provedena v rámci strategické revize obrany.

Dalším diskutovaným pojmem tvořícím název strategická revize obrany je výraz **strategická**. Ten chápeme nejen v obecném smyslu vojenské strategie, ale i ve smyslu „zásadní“ a z hlediska časového jako „dalekosáhlá“. SRO se proto bude zabývat plánováním hlavních rysů cílového stavu ozbrojených sil, resp. obrany země v horizontu 10-15 let. Pokud se jedná o pojem **obrana ČR**, bude předmětem strategické revize obrany celé spektrum působností plněných v této oblasti rezortem MO ČR zejména v duchu zákona č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany ČR a dalších zákonů, zabývajících se obranou země před vojenskými i nevojenskými ohroženími.

Souhrnně jsou hlavní cíle strategické revize obrany definovány následovně:

1. Uskutečnit komplexní analýzu stavu zabezpečení obrany ČR ve všech hlavních oblastech, které zabezpečují ozbrojené síly ČR, resp. rezort ministerstva obrany.
2. Na základě této analýzy připravit podklady a návrhy pro strategická rozhodnutí o další výstavbě systému obrany ČR a jejích ozbrojených sil.

3. Ve spolupráci s odborníky na rezortní i mimorezortní úrovni a pomocí propagační kampaně dosáhnout potřebné míry souladu s navrhovanými opatřeními.
4. Zpracovat schválené závěry do příslušných rezortních plánovacích a řídicích dokumentů, veřejně publikovat „Bílou knihu o obraně ČR“.

Metodické principy

V souladu s obecnými metodickými zásadami a za využití poznatků z realizace strategické revize obrany v členských státech NATO se celý proces metodicky člení do tří základních fází:

a) analytická fáze

- komplexní analýzy všech hlavních oblastí činnosti rezortu ministerstva obrany,
- vyhodnocení komplexních analýz,
- vypracování návrhů na řešení identifikovaných problémů,

b) koncepční fáze

- tvorba alternativních modelů dalšího vývoje systému obrany a ozbrojených sil ČR,
- formulace návrhů opatření k rozvoji a zabezpečení systému obrany a ozbrojených sil ČR,
- součinnost v přípravě příslušných plánovacích a řídicích dokumentů,

c) publikační fáze

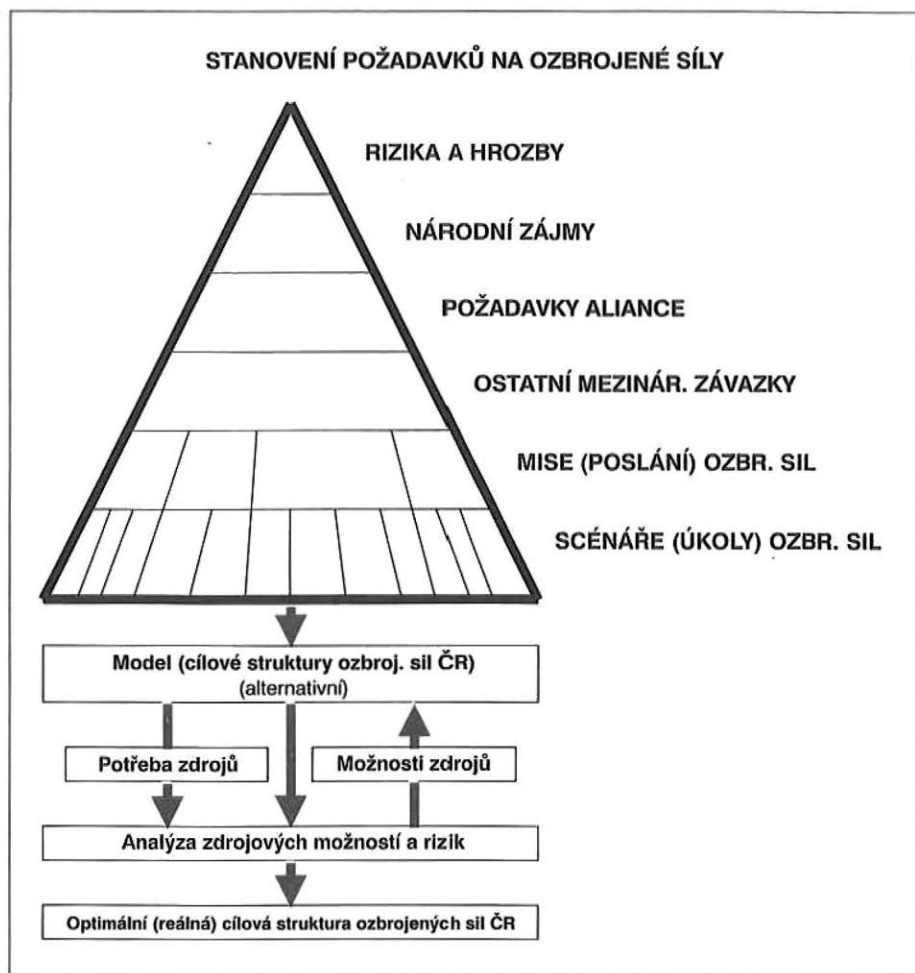
- projednání navržených alternativ koncepce rozvoje ozbrojených sil ČR a komplexu systémových opatření na rezortní, vládní a parlamentní úrovni,
- zapracování schválených závěrů do příslušných plánovacích a řídicích dokumentů,
- veřejné diskuse, publikace novelizované bezpečnostní a vojenské strategie,
- vydání „Zprávy o strategické revizi obrany ČR“ a „Bílé knihy o obraně ČR“.

Při modelování budoucích stavů systémů obrany ČR a jejích ozbrojených sil, zejména AČR, se bude uplatňovat postup, který vychází z vymezení možných misí a scénářů použití ozbrojených sil k realizaci národních zájmů, aliančních a mezinárodních závazků a eliminaci možných bezpečnostních hrozeb a rizik.

Modelované alternativy vývoje AČR, resp. rezortu ministerstva obrany, se budou ověřovat z hlediska prognózy zdrojových možností. K tomuto účelu bude využit počítačový program *Defence Resource Management Model (DRMM)*, který byl zejména pro řešení takovýchto úloh vyvinut a poskytnut našemu rezortu v rámci pomoci MO USA již v roce 1996.

Jádrem procesu strategické revize obrany bude návrh cílové struktury a schopností ozbrojených sil, k němuž bude použito znázorněného metodického postupu (**obr. 1**).

Nejsložitějším problémem SRO samozřejmě bude organizace tohoto procesu, který zasáhne v podstatě do všech oblastí působnosti rezortu, a na jehož realizaci se v podstatě budou podílet všechny hlavní orgány MO, GŠ AČR a velitelství operačních

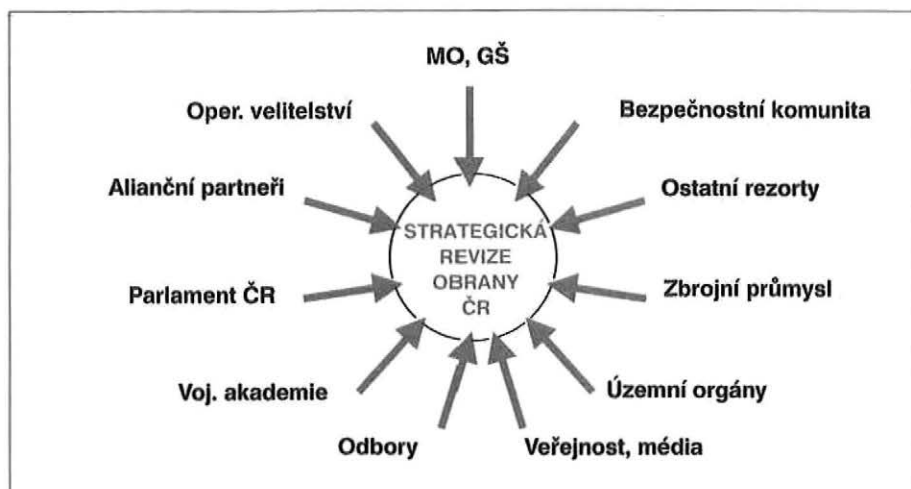

Obr. 1: Schéma tvorby cílové struktury ozbrojených sil ČR

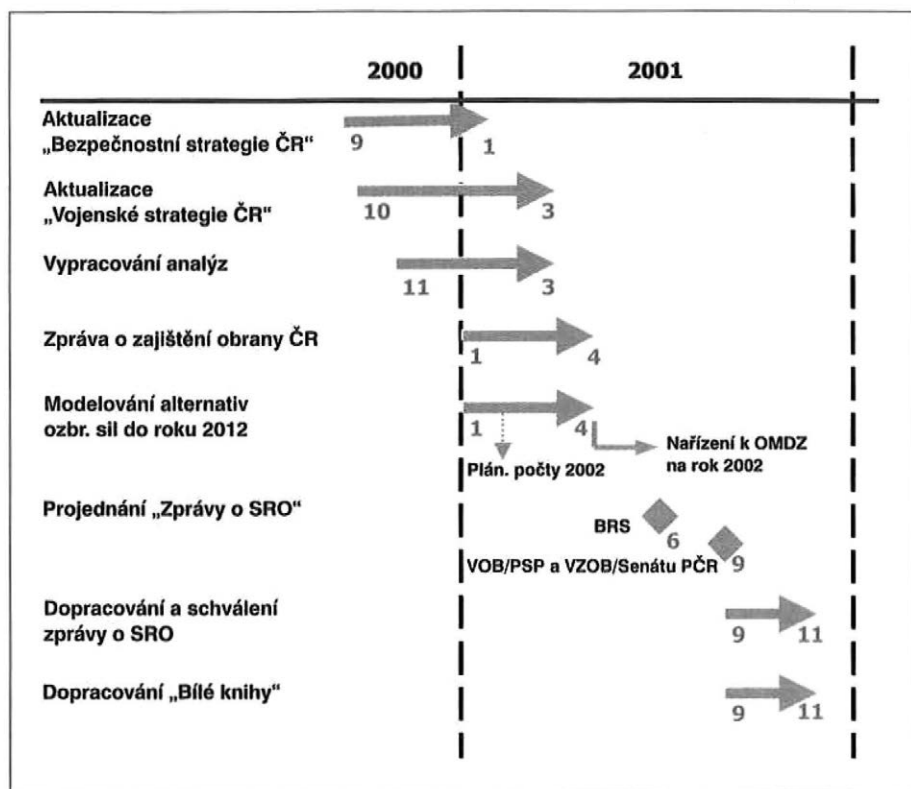
stupňů. K širší spolupráci budou vyzvány i další rezortní i mimorezortní orgány a instituce.

Jedním z charakteristických principů strategické revize obrany je tedy jeho otevřenost vůči názorům odborníků z rezortní i mimorezortní sféry, včetně reprezentantů politického spektra na bázi příslušných parlamentních výborů. Tento přístup byl zvolen nejen na základě aplikace zkušeností našich aliančních partnerů, ale jako podmínka dosažení širokého konsenzu s navrhovanými závěry a záruka jejich trvalejší platnosti (obr. 2).

Pro samotné řízení a koordinaci procesů strategické revize obrany byly rozhodnutím ministra obrany ustanoveny příslušné týmy specialistů, delegovaných za všechny hlavní

Obr. 2: SRO – otevřený proces

Obr. 3: Harmonogram SRO ČR

- oblasti působností rezortu. Řízením celého procesu byl pověřen vrchní ředitel sekce obranného plánování MO genmjr. Ing. Petr Voznica, CSC.

Samotný proces byl naplánován na dobu jednoho roku a jeho hlavní opatření jsou znázorněna v harmonogramu (obr. 3).

Základními výstupy ze strategické revize obrany tedy budou:

- **Zpráva o SRO** (pracovní název) jako rezortní dokument shrnující všechny analytické i koncepční závěry a mající příslušný stupeň utajení.
- **Bílá kniha o obraně ČR** jako veřejně publikovaný dokument (výťah ze Zprávy o SRO) popisující základní charakteristiky a závěry SRO.

Závěrem

Doufáme, že stručný popis základních rysů zahajované strategické revize obrany ČR umožnil vytvořit si dostatečnou představu o jejích důvodech, cílech, metodě provedení, výstupech ale i o jejím zásadním významu pro budoucí rozvoj ozbrojených sil a obrany České republiky a její přínos k posílení Aliance i budování systému celosvětové nebo evropské bezpečnosti. Výsledek revize bude nejen dílem jmenovaných pracovních týmů, ale i odrazem přínosu formulující se tzv. bezpečnostní komunity a názorů ze širšího spektra odborné i laické veřejnosti. Věříme, že všechny přímo či nepřímo zainteresované osoby sjednotí společný zájem na přípravě závěrů tohoto dokumentu, který bude kvalitním podkladem pro optimální a vyvážený vývoj zabezpečení obrany země v dlouhodobém horizontu.

Podrobný pohled na stav evropských ozbrojených a bezpečnostních sil odhaluje nepoměr. Na konci studené války měla většina evropských zemí relativně velké armády založené na všeobecné branné povinnosti, jež byly určeny k obraně národního území. Neutrální země jako Finsko nebo Švýcarsko musely udržovat velké struktury sil schopné nezávislého fungování, aby zajistily věrohodnost své obrany. Členské země NATO, bezpečné pod jaderným deštníkem Spojených států, si mohly dovolit vydávat méně a udržovat menší armády a jejich obrana přitom stále byla věrohodná. Nicméně přes rostoucí tendenci k vojenské a průmyslové integraci a mnohonárodním vojenským strukturám si každá z členských zemí NATO ve velké míře udržovala své národní systémy velení, národní systémy nákupu a vyvážené síly organizované na národní bázi. To znamenalo, že zde nikdy nebylo možno dosáhnout úspor z množství, jako tomu bylo ve velké národní systému, představovaném Spojenými státy, či v systému s plně integrovanou a standardizovanou strukturou, jako byl ten, který Sovětský svaz vnučil Varšavské smlouvě.

Chris Donnelly,
zvláštní poradce NATO pro otázky střední a východní Evropy
NATO review (české vydání), léto-podzim 2000